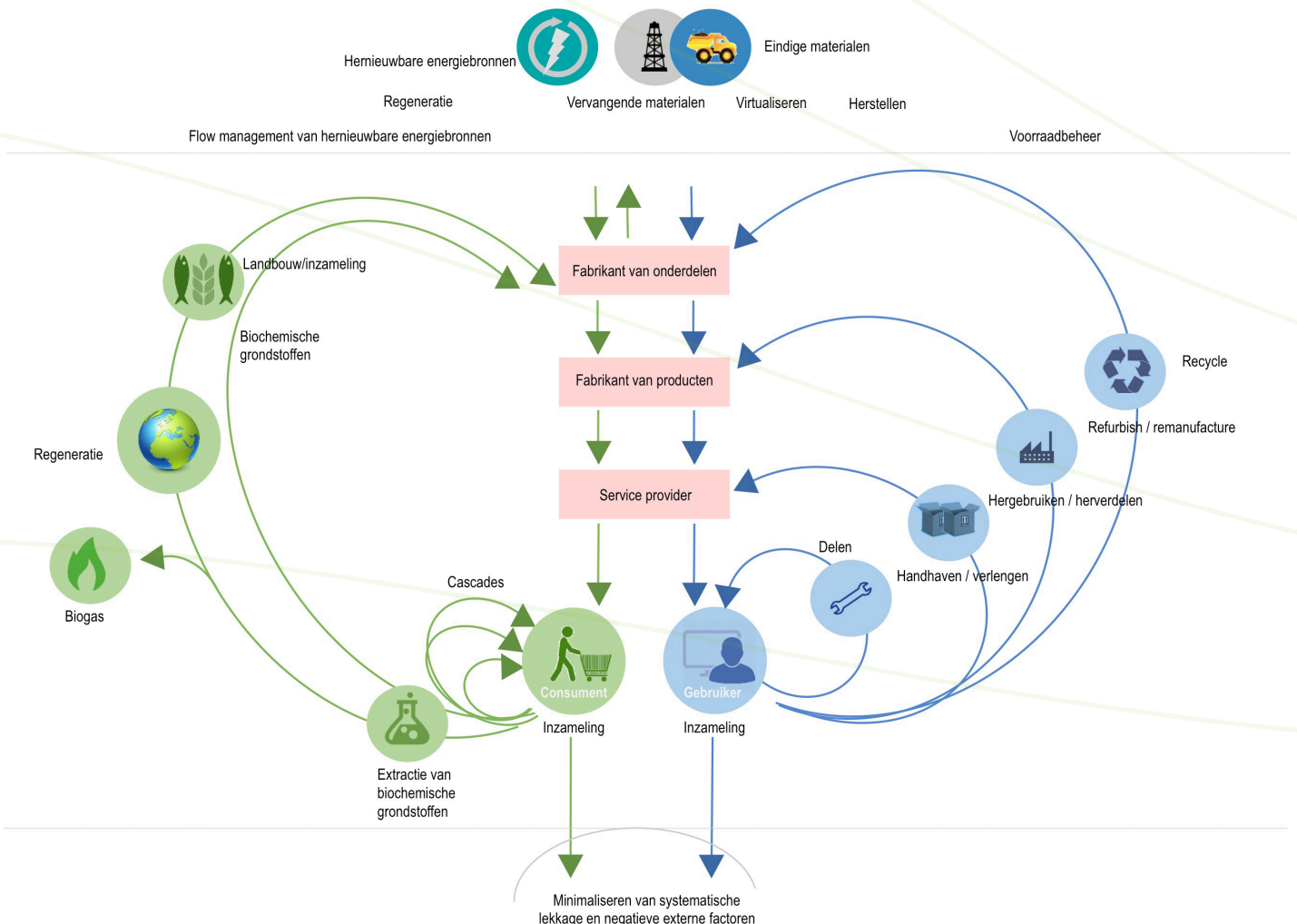

ONZE ROL IN DE CIRCULAIRE ECONOMIE

De circulaire economie is een lonkend ideaal. Geen grondstoffen erin, geen afval eruit! Dat legt de basis voor een duurzame samenleving. Het ideaal motiveert alle betrokken partijen, van producent via consument tot recyclingindustrie, om hun bijdrage te leveren. De Europese Commissie en de Nederlandse overheid hebben de circulaire economie als richtpunt gekozen in de discussie over duurzaam gebruik van grondstoffen en de daaruit vervaardigde producten. Op het gebied van elektrische apparaten en energiezuinige verlichting (e-waste) stellen de producenten en importeurs al jarenlang nadrukkelijk het sluiten van de kringloop als het ultieme doel van haar inspanningen om zoveel mogelijk afgedankte apparaten in te zamelen en optimaal te bewerken, zodat de grondstoffen opnieuw gebruikt kunnen worden.

LEKKEN IN DE KRINGLOOP

Daarmee is allerm minst gezegd dat een gesloten kringloop, ook voor elektrische producten die relatief veel waardevolle grondstoffen bevatten, binnen handbereik ligt. Er zullen sowieso nieuwe primaire grondstoffen nodig zijn om het grotere aantal apparaten en lampen te kunnen bieden dat een groeiende en steeds welvarender wereldbevolking vraagt. Afgezien daarvan zit er een aantal lekken in de kringloop die loopt van de producent naar gebruiker en, via het herwinnen van grondstoffen na gebruik, weer terug naar de producent. Een aantal van die lekken hebben koppige oorzaken; wij noemen hieronder vier soorten lekken. Het kost tijd, aandacht en inspanning om die aan te pakken en het is zeer de vraag of ze ooit volledig gedicht kunnen worden.

1. ONZORGVULDIG AFDANKEN

Een belangrijke lekstroom ontstaat bij het afdanken: consumenten en bedrijven geven afgedankte apparatuur niet af bij de goede inzamelpunten, waardoor ze in het restafval, het sloopafval of de metaalhandel terechtkomen. Hierdoor worden ze niet optimaal gerecycled en gaan de grondstoffen verloren.

Het bewustzijn rond gescheiden inleveren is de laatste tijd al sterk toegenomen. Inmiddels zijn er meer dan 10.000 inzamelpunten in Nederland. Bij veel bekende winkelketens (supermarkten, elektronikawinkels, doe-het-zelfzaken en tuincentra) kunnen afgedankte apparaten gratis worden ingeleverd, en ook bij alle milieustraten van de gemeenten. Daarnaast worden consumenten middels campagnes gewezen op het belang van inleveren van afgedankte apparaten voor optimale recycling. Maar nog altijd komt tien procent van het e-waste terecht in rest- en sloopafval en verdwijnt een groter deel via de handel buiten beeld. Gedragsverandering gaat langzaam en heeft voortdurende aandacht nodig.

2. FYSISCHE EN TECHNISCHE BEPERKINGEN

Als afgedankte apparatuur via het inzamelsysteem wel goed terecht komt bij een gecertificeerde verwerker, zijn er fysische en technische beperkingen aan het volledig terugwinnen van alle grondstoffen. In metallurgische recycling worden bepaalde stoffen slachtoffer van het proces, omdat zij in minieme hoeveelheden of in complexe samenstellingen ongrijpbaar zijn. Grondstoffen kunnen ook als 'shredder dust' verloren gaan. Aanpassingen in het ontwerp van de apparatuur of van de recyclingtechniek kunnen dit verlies verminderen, maar niet helemaal uitsluiten.

Daarnaast zijn er stoffen die door recycling niet meer hun 'virgin'-kwaliteit terugkrijgen of die veel duurder blijken dan oorspronkelijke stoffen. Of die door de technologische ontwikkeling hun nut hebben verloren wanneer ze na vijf of tien jaar worden teruggewonnen: het lood- en bariumhoudend beeldbuisglas bijvoorbeeld wordt in het tijdperk van platte schermen niet meer gebruikt. Bij verlies van functionele kwaliteiten kunnen stoffen alleen voor mindere toepassingen worden gebruikt. Aan deze 'downcycling' is, afgezien van aanpassing in het ontwerp, weinig te doen.

Gaat het om verlies van uiterlijke eigenschappen, bijvoorbeeld verlies van glans of kleurverschillen in herwonnen plastics, dan kan een mentaliteitsverandering bij de consument uitkomst bieden: liever duurzaam dan uiterlijk perfect.

3. ECONOMISCHE BARRIÈRES

Economische afwegingen van hoge recyclingkosten en/of lage opbrengsten staan in de weg aan een optimale herwinning van grondstoffen. Binnen economische grenzen geeft bedrijfsmatig denken bijvoorbeeld voorrang aan waardevolle koper- of ferro-fracties in het recyclingproces. De prikkel voor herwinning komt in het gedrang als herwonnen materiaal duurder is dan virgin-materiaal.

Zonder gezond business model zal verwerking altijd opnieuw onder druk staan en zal optimalisatie van processen achterwege blijven. Subsidiëring kan zulke processen (tijdelijk) winstgevend maken, maar de continuïteit en houdbaarheid van subsidieregelingen blijkt in de praktijk kwetsbaar.

4. LEKKEN IN HERGEBRUIK

Reparatie en refurbishing maken hergebruik van elektrische apparaten mogelijk. Dat verlengt hun levensduur. De duurzaamheidswinst van hergebruik moet wel afgewogen worden tegen andere milieu-aspecten zoals het energieverbruik, dat bij oude apparaten vaak veel hoger is dan bij nieuwe apparaten.

Een tweede punt van aandacht is dat niet bekend is hoeveel refurbished apparatuur wordt geëxporteerd naar opkomende markten. Deze landen krijgen toegang tot betaalbare gebruikte apparatuur, maar de recycling van het uiteindelijk afgedankte apparaat staat daar op een veel lager niveau dan in West-Europa.

Binnen de economische context kunnen registratie, regulering en certificering helpen deze lekken te dichten. Handhaving van de regels is essentieel voor effectieve werking hiervan.

REGIE OVER DE KRINGLOOP

Een effectieve kringloop van grondstoffen is zoveel mogelijk 'self propelling', gedreven door een gezond business model en met zo min mogelijk kwetsbare subsidieregelingen. Inzamelsystemen, of liever: 'herwinningssystemen', zijn de regisseurs van de inzameling en recycling in die kringloop. Met hun opdrachtgevers, producenten en importeurs, organiseren zij een optimale samenwerking en betrokkenheid van alle partijen in de keten om een optimale herwinning van materialen mogelijk te maken door:

- Bewustwording resp. gedragsverandering te creëren bij de consument van het belang van inleveren van afgedankte elektronica;
- Opzetten en ondersteunen van de toegankelijkheid van inzamelsystemen (bijvoorbeeld plaatsen van inzamelmiddelen),
- Effectieve samenwerking met gemeenten, kringloopbedrijven, kinderboerderijen, detaillisten en scholen op het gebied van bewustwording en inzameling van afgedankte apparaten;
- Contracteren van efficiënte logistiek en de gecertificeerde verwerkers met een hoge mate van grondstofherwinning;
- Zo veel mogelijk vermijden van definitieve teloorgang van grondstoffen, door per productstroom te kiezen voor de optimale mix van handmatige demontage en machinale eindverwerking.

Over de Vereniging NVMP

Vereniging NVMP is in 1999 opgericht en zet zich namens 1.500 producenten en importeurs in Nederland in voor het inzamelen en hoogwaardig recyclen van afgedankte elektr(on)ische apparatuur en energiebesparende lampen ('e-waste'). De uitvoering van inzameling en recycling is ondergebracht bij Wecycle die, evenals Vereniging NVMP, geen winstoogmerk heeft.

Voor meer informatie

Eva Gobits, bestuurssecretaris Vereniging NVMP

Telefoon: 079 - 7600 621

E-mail: eva.gobits@nvmp.nl

www.nvmp.nl

www.wecycle.nl